

Секція: Економіка та управління підприємствами

Кужда Т. І.

доцент кафедри менеджменту у виробничій сфері

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Сороківська О. А.

доцент кафедри менеджменту у виробничій сфері

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя

м. Тернопіль, Україна

ФАКТОРИ УСПІШНОГО РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В КРАЇНАХ ЄС ТА В УКРАЇНІ

Роль малого та середнього бізнесу є беззаперечною в економіці країни, оскільки його розвиток впливає на створення нових робочих місць, стимулювання ділової активності населення та розвитку середнього класу, а також насичення ринку товарами, зміцнення економічної бази регіонів, збільшення загальних обсягів виробництва та роздрібного товарообігу, створення сприятливого середовища для розвитку конкуренції та активізацію інноваційної діяльності.

Існує ряд причин, які гальмують розвиток малого та середнього бізнесу в Україні. Серед них: недосконалість законодавчої бази як з питань розвитку малого підприємництва, так і підприємництва в цілому; високі податки, що змушують деяких суб'єктів малого та середнього підприємництва йти в тіньову економіку; недостатня державна фінансова-кредитна та майнова підтримка малих підприємств; відсутність дійового механізму реалізації державної політики щодо підтримки малого бізнесу; обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення; недосконалість системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для підприємницької діяльності; відсутність стимулів для інвестицій.

Активізація євроінтеграційних процесів в Україні дозволяє здійснювати

пошук ефективних шляхів стимулювання та підтримки розвитку малого та середнього бізнесу на основі вивчення та запровадження досвіду європейських країн. В Євросоюзі налічується понад 20 мільйонів підприємств малого та середнього бізнесу, які дають більше половини загального обороту і доданої вартості. В країнах Європейського Союзу на 1000 чоловік припадає близько 42 підприємства, а частка зайнятих в сфері малого підприємництва там складає близько 75% працездатного населення. Найбільшу кількість малих підприємств створено в торгівлі, будівництві та харчовій промисловості. Що стосується України, то ці показники значно нижчі: на 1000 населення – лише близько 3,5 підприємств та, відповідно, лише близько 11% працездатного населення.

Суттєвим фактором успішного функціонування підприємництва в Польщі, Чехії, Угорщині є державна підтримка стимулювання та розвитку малого бізнесу.

Послідовна реалізація державних реформ для підтримки малого бізнесу у Польщі передбачала створення базових організаційних структур. Ці структури в процесі взаємодії з урядом та парламентом, забезпечують надання достовірної інформації щодо стану та перспектив розвитку підприємництва в країні, забезпечують надання кредитів малим підприємствам, сприяють розвитку інноваційних технологій та їх застосуванню в малому бізнесі. Фінансова підтримка малого бізнесу передбачає використання системи проектного фінансування малих підприємств, тобто цільове кредитування позичальника для реалізації інвестиційного проекту. На частку цього сектора припадає більше 50% ВВП країни і 60% зайнятого населення. Особливою формою підтримки підприємництва стало створення бізнес-інкубаторів, головною метою яких є надання організаційної та консультаційної допомоги молодому бізнесу [2, ст. 26].

В Іспанії важливу роль відіграють регіональні, галузеві громадські об'єднання підприємців. Окрім цього в регіонах Іспанії існує велика кількість організацій, які захищають інтереси підприємців. За ініціативи агентств регіонального розвитку в Іспанії були створені технологічні парки, бізнес-

інкубатори, промислові полігони, які спрямовані на підтримку підприємництва.

В Іспанії існують програми, спрямовані на підтримку і розвиток малого підприємництва. Уряд країни приділяє велику увагу тим суб'єктам малого підприємництва, які беруть активну участь в соціальній політиці країни шляхом створення додаткових робочих місць для соціально незахищених громадян, таких як студенти, жінки, іммігранти і т.д., а також сприяють розвитку регіонів з низькими економічними показниками. Також в Іспанії велика увага приділяється розвитку наукомістких галузей і наукових досягнень [1, ст. 16].

В Угорщині вдалося здійснити адміністративно-територіальну реформу, в рамках якої було успішно здійснено перерозподіл влади на користь регіонів. Зокрема, у межах державної політики із залучення інвестицій у відсталі у соціально-економічному розвитку райони країни здійснюється надання податкових пільг та преференцій у тому числі малим та середнім підприємствам. Для окремих районів Угорщини, які отримали статус виокремлених районів та підприємницьких зон передбачено регіональні податкові пільги. При цьому, малі та середні підприємства, які обслуговують об'єкти, які розташовані на території особливих економічних зон в результаті, опосередкованим шляхом, також отримують частину відповідних податкових пільг. Окрім цього, податкові пільги отримують усі малі та середні підприємства, які зареєстровані у промислових парках [2, ст. 27].

Малий та середній бізнес відіграє важливу роль в економіці Німеччини. Уряд через спеціально розроблені програми здійснює фінансову, організаційну та технічну підтримку підприємництва. Важливу роль у підтримці підприємництва і Німеччині відіграють торговельно-промислові палати. Основними елементами державної регіональної політики є інвестиційна допомога підприємствам у проблемних районах Німеччини та не інвестиційна допомога малому та середньому бізнесу (навчання, підтримка інновацій) .

У Великобританії малі та середні підприємства, як правило, підпорядковуються таким же правилам розрахунку та декларування доходів, як і інші платники податків, хоча є і незначні винятки. У Великобританії малі та

середні підприємства розраховують і декларують доходи на загальних підставах, хоча з певними винятками. Підприємства, річний дохід яких менший ніж 15 тис. фунтів стерлінгів, заповнюють просту податкову декларацію без детальних даних про свою діяльність, активи чи зобов'язання [2, ст. 27].

В системі податкового регулювання Великобританії закладені такі стимулюючі засоби як прогресивні ставки оподаткування – шкала ставок прибуткового податку, основу якої складає прибуток, що підлягає оподаткуванню. Залежність величини податків від суми прибутку виражена у прямій прогресії – чим вищі доходи, тим вищі податки. Для малих підприємств, це без сумніву, дуже сприятлива система.

У Швеції відсутні спеціальні податкові режими для малих та середніх підприємств. Основний принцип податкового регулювання у Швеції – це принцип “нейтральності”, у відповідності з яким до усіх підприємств незалежно від їх юридичної форми, типу господарської діяльності, розміру, місцезнаходження, застосовується одна і та ж податкова база, ті ж самі ставки оподаткування і обов'язки з реєстрації, поданню документів, звітності, платежів. Таким чином, податковий тягар буде однаковим і для самозайнятого підприємця, і для корпорації, якщо вони займаються однаковим бізнесом.

В Чехії основними напрямками державної політики в підприємницькій сфері визначено: підвищення капіталізації підприємств; підтримку програм підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня населення; підтримку служб, що надають інформаційні, економічні та консультативні послуги підприємцям; підтримку створення нових робочих місць [2, ст. 27].

У Франції застосовуються спеціальні (спрощені) податкові режими для малих та середніх підприємств залежно від величини їхнього обороту. Такі підприємства не подають декларації про податок на додану вартість, проте виплачують прибуткові податки, рівень яких залежить від сфери діяльності (торговельні операції, послуги тощо). При спрощеному податковому режимі застосовується спрощена форма звітності – малі та середні підприємства подають до податкових органів основні дані про свій баланс, основні фонди,

розмір інвестицій та фінансові результати діяльності [1, ст. 19].

За останні роки в Україні також дійшли розуміння особливої соціально-економічної ролі малого бізнесу, який в кризових умовах створює нові робочі місця без будь-якого фінансування з боку держави, розширює зайнятість населення, залучає до легальної економічної сфери ті кошти, що зараз перебувають поза банківською сферою. До того ж, малий бізнес має вирішальне значення й для формування конкурентного середовища та створення середнього класу.

Таким чином, в умовах трансформації податкової системи, Україні варто переймати позитивний досвід країн ЄС, пов'язаний з підтримкою малого підприємництва у формі консультаційних послуг, поєднаних із загальним зниженням податкового тиску у формі податкових пільг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Клепанчук О. Ю. Зарубіжний досвід державної підтримки розвитку малого підприємства та можливості його використання в Україні / О. Ю. Клепанчук / Наукове товариство Івана Кушніра. – 2015. – 15-19 ст.

2. Біла І. С., Салатюк Н. М. Світовий досвід державного регулювання підприємництва / І. С. Біла, Н. М. Салатюк / Проблеми економіки. – 2014. – 26-30 ст.

3. Ольвінська Ю. О. Особливості державного регулювання малого підприємництва у країнах світу [Електронний ресурс] / Ю. О. Ольвінська / Державне управління: удосконалення та розвиток»: наукове видання Академії муніципального управління. – 2015. – №2. – Режим доступу до журналу: <http://www.dy.nauka.com.ua>.